

PIET VAN MIDDEN

Groei Bijbel

Meinema | Kwintessens

GENESIS

Als je een 'gewone' Bijbel opendoet, lees je: 'In het begin schiep God de hemel en de aarde.' Over die hemel wordt niet zo veel meer verteld. Wel over de aarde. Over mensen vooral. Mensen lijken op God en God wil met mensen verder. Samen beleven ze een hele geschiedenis. Maar wat doet die mens allemaal? Het gaat over dingen die je kent: over een man en een vrouw, over een man en zijn broer en hoe die met elkaar omgaan, over mensen die niet echt tevreden zijn over zichzelf. Ze willen allemaal een beetje groter en belangrijker zijn. Het liefst willen ze god zijn. Maar God vindt juist dat je moet zijn zoals je gemaakt bent: mens. Dicht bij de aarde. En omdat een mens toch niet in de hemel kan wonen, gaat God met de mensen op aarde op weg.

AARDMANNETJE

Het moet ergens beginnen, de geschiedenis van een mens. Het begint bij een mens, of liever – nóg een stap terug – het begint bij God en een aarde waarop eigenlijk niet te leven viel.

Tot die éne keer. Toen werd alles anders.

God tekende in het stof dat overal op de grond lag een model. Heel voorzichtig. Een beetje wind en het was weg. Hij zag wat hij gemaakt had en blies er voorzichtig op. En het model ging leven. 'Een aardmannetje,' dacht God. 'Hij is stuk voor je het weet, maar leeft wel op mijn adem.'

Zo kun je het misschien het beste vertellen.

Mensen zijn in elk geval heel breekbaar. Ze zijn zomaar kapot en het is zomaar afgelopen. Maar Goddank, hij leeft.

Van het één kwam het ander. Het was geen leven op die aarde, maar God legde een tuin aan en zette de mens er voorzichtig in. Nu kon hem niets meer gebeuren.

Wat ontbrak er nog aan? O ja, eten natuurlijk. Een mens moet eten.

God plantte bomen, die allemaal hun best deden er zo mooi mogelijk uit te zien.

En water, dat ook. Wat is een mens zonder water! God liet vier rivieren door zijn tuin stromen. Zo kon er niets meer misgaan.

God zei tegen de mens: 'Luister, je bent vrij om te gaan en te staan. Je mag van alle bomen eten. Alleen: er is één boom waarvan je niet mag eten. Als je daarvan eet, ga je dood.'

'Wat is er dan met die boom?' vroeg de mens. God zei: 'Die boom heeft te maken met wie jij bent. Jij bent adam, dat betekent "aardmannetje". Zo heb ik je gemaakt. Je bent heel breekbaar, weet je. Je kunt zonder mij niet leven. En als je van die boom eet, betekent dat, dat je zonder mij verder wilt. Dat kun je niet aan. Dan ga je dood.'

De mens knikte en God keek hem nog eens na. 'Hij zit niet lekker in zijn vel,' dacht God. 'Hij is alleen en dat is niet goed. Dat wil ik ook niet zijn. Ik zal iemand tegenover hem maken. Dan heeft hij iemand om mee te praten. Dan kunnen ze elkaar helpen.'

God speelde met aarde en water en maakte allemaal nieuwe modellen. De mens keek hem op de handen en zei: 'leeuw', 'beer', 'duif'. De tuin werd vol, maar de mens bleef alleen.

Toen bedacht God iets anders. 'Ik ga de mens verrassen,' dacht hij. Terwijl de mens heel diep sliep, nam God een van zijn ribben en speelde ermee. Bedacht iets nieuws. Mooier kon hij het niet maken: hij maakte een vrouw en bracht haar bij de mens.

Die keek 's morgens zijn ogen uit: 'Jij bent het,' stamelde hij. 'Jij hoort bij mij, jij bent net als ik.'

'Jij en ik,' zo is het. Zo heeft God het bedoeld.

ALS GOD WORDEN

Mooi, die schepping. Nou ja, niet alles. Er was ook een slang. Die hoort er wel bij, maar je weet nooit welke kant hij uitgaat. Laat staan dat je weet wat hij doet. Wat vind je hiervan:

'God heeft zeker gezegd dat je van niet één boom mag eten.' Het was de stem van de slang en de vrouw keek ervan op. 'Natuurlijk mag dat wel. Daar zijn bomen voor. Alleen die boom midden in de tuin, daar moeten we van afblijven,' zei ze, 'anders gaan we dood.' 'Tssjaa,' siste de slang, 'dood, tsja tsjaja. Dat zal God je verteld hebben. Dat snap ik wel. Van God mag je nooit wat. Het is altijd hetzelfde liedje met God. Hij is groot

en hij houdt jou graag klein. God wil zelf graag God blijven. Onzin natuurlijk. Als je van die boom eet, word jij ook net als God. Lijkt je dat niks: god zijn? Dat is toch veel leuker dan mens wezen!

De vrouw keek eens naar zichzelf en toen naar die boom. En naar haar man naast haar. Wat zag de vrucht er lekker uit. En hoe zou ze er zelf uitzien: als God? Ze bloeide helemaal op. Mens zijn is ook niet alles, dacht ze. En doodgaan, brr.

Ze nam de vrucht en at er wat van op. En ze gaf ervan aan haar man, die alles had gehoord en het er roerend mee eens was. Hij at ook. 'Voel je je al als God worden?' vroeg ze hem. 'Nee, eigenlijk niet. Ik voel me opeens zo naakt. Sta niet zo naar me te kijken.'

'Dat doe ik niet. Maar... ik... ik sta voor gek!' riep de vrouw en ze zochten grote vijgenbladeren uit en maakten een schort om zichzelf in te verstoppen. Ze moesten zich er maar even mee behelpen.

Het werd avond. Tijd voor een wandeling, vond God. Ze hoorden hem aankomen en doken weg. 'Waar ben je?' riep God. 'Hij heeft het tegen jou,' fluisterde de vrouw, 'tegen wie anders? Hij zoekt je.'

'Waar zat je nou?' vroeg God. 'Ik zocht je al.'

'Ik had me verstopt,' zei de mens. 'Ik was bang geworden, ik voelde me naakt.'

'Naakt?' vroeg God. 'Hoe kom je daar nu bij? Ik dacht dat je verstandig zou zijn. Heb je soms van die boom gegeten? Ik had nog zó gezegd...'

'Ik... ik... nou ja, weet u, zij is ermee begonnen. Die vrouw die u bij me hebt neergezet. Zij heeft me ervan gegeven. En ik, ja, ik heb er wel van gegeten. Een klein stukje maar.'

'Wat heb je gedáán?' vroeg God aan de vrouw, en die zei: 'De slang, die heeft me verleid en toen heb ik gegeten.'

'Vervloekt beest,' zei God. 'Het komt nooit meer goed tussen jou en de mens. Eeuwig blijven jullie vijanden.'

Tegen de mens zei God: 'Jullie zijn niet als God gemaakt, maar als mens. Jullie horen niet in de hemel, maar op de aarde. Daar kom je ook vandaan en daarin word je weer begraven. Jij bent adam, dat betekent "aardmannetje".'

Het werd even stil. 'Die schortjes die jullie gemaakt hebben, zijn maar zielige dingetjes,' zei God. 'Ik zal nieuwe kleren voor jullie maken.'

'Ik vind Eva wel een mooie naam voor jou,' zei de man tegen de vrouw.

'Het is voor het eerst dat ik die naam hoor,' zei ze. 'Maar wat bedoel je ermee?'

'Nou, dat je leven mogelijk maakt op deze aarde. Dat wil ik ermee zeg-

gen. Eva, die naam betekent: “zij die leven geeft”. Dat is een wonder: God had gezegd dat we dood zouden gaan als we van die boom aten. En nu mogen we toch leven.’

KAIN IS EEN MENS

Als God worden... Nou ja, dat was dus niet gelukt. Maar dat gevoel zat er nog wel, heel diep. Je kon het merken toen de mens en zijn vrouw kinderen kregen. Trots dat Eva was! ‘Wat God kan, kan ik ook! Net als God heb ik een man gemaakt!’ riep ze. Kaïn, noemde ze haar zoon. Het tweede kind leek ze al gewoner te vinden: Abel, werd hij genoemd. Dat betekent zoiets als ‘wolkje’. Iets dat zomaar voorbijgaat.

Abel werd schaapherder en Kaïn landbouwer. Dat laatste was zijn vader ook en hij had graag een eigen stukje land. Al dat gezwerm met die schapen leek Kaïn maar niks.

Toen de tijd van de oogst kwam, dacht God: ‘Ik ben benieuwd of ik er ook nog iets van krijg.’

Dat gebeurde. Kaïn nam wat van de vruchten die hij had gekweekt. Abel deed ook zoiets. Hij gaf een van de jonge dieren. Maar God lette vooral op Abel.

Bóó’s dat Kaïn was. Hij had het idee dat God hem oversloeg. ‘En hij kijkt wel naar dat miezerige broertje van me. Altijd let die God op die zwakke figuren,’ dacht hij. Hij liep met zijn hoofd naar beneden weg.

‘Waarom loop je zo met je hoofd naar beneden?’ vroeg God. ‘Kop op, Kaïn, als je eerlijk bent.’

Toen zei Kaïn tegen Abel: ‘Kchhc...’

‘Wat maak je een raar geluid,’ zei Abel. ‘Wat is er? Heb je je tong verloren?’

Maar Kaïn kon niks meer zeggen. Toen ze in het veld waren, sloeg Kaïn Abel dood. Abel, zijn broer.

God was altijd bezig met Abel, juist omdat hij zo zwak was, maar hij kon hem niet vinden. ‘Waar is je broer, Abel?’ vroeg hij aan Kaïn, alsof hij nog andere broers had.

‘Weet ik veel,’ zei Kaïn. ‘Ik ben geen herder, dat is Abel, en kan een herder niet op zichzelf passen, denkt u?’

God zei: ‘Wat heb je gedaan? Abel is dood. Niemand kan hem meer horen. Maar ik hoor hem toch, weet je, het is net of zijn bloed nog spreekt. Vervloekt ben jij, Kaïn. Ga weg van dit land. Jij woonde op je

eigen stukje land, maar nu word je een zwerver. En je zult het moeilijk krijgen: met pijn en moeite zul je je brood verdienen.'

Eindelijk durfde Kaïn omhoog te kijken. 'Wat ik gedaan heb, is niet meer te vergeven,' zei hij. 'U jaagt me weg van mijn land, maar waar moet ik heen? Ik ben een boer, ik hoor op het land te werken. Ik ben geen zwerver. Ik ben voortaan vogelvrij en nergens welkom.'

Maar God, gek genoeg, zei: 'Kaïn, jij bent een mens, net als anderen. Wie een mens doodt, zal worden gewroken. Zeven keer zelfs.'

Daarna ging Kaïn weg. Hij verbaasde zich erover dat hij als moordenaar kon blijven leven en ging wonen in Dwaalland. Waar dat ligt? Niemand weet het precies. Maar je moet een zwerver zijn om er te komen.

Toen Kaïn was weggegaan, had Adam geen zoon meer thuis. Wie moest hem nu opvolgen? Gelukkig kregen Adam en Eva nog een zoon, die ze Set noemden. En die kreeg ook weer kinderen. Zo ging de geschiedenis verder. De namen van die mensen kennen we niet, alleen van de oudste zoon. Als er wat gedaan moest worden, draaide hij ervoor op. Leuke en minder leuke dingen waren dat. Zo'n oudste zoon was Noach. Maar voor er over hem wordt verteld, horen we eerst nog iets over de meisjes op de aarde. En die waren echt heel mooi...

BOVEN JE STAND

'Moet je eens zien, wat een knappe man! Waar komt die nou vandaan, zeg?!' Twee meisjes wezen op een jongen die ze net hadden gezien. Ze giechelden een beetje en het leek wel alsof die jongen het gehoord had, want hij zei: 'Tjonge, jullie mogen er ook wezen. Hoe heten jullie?' Ze kleurden ervan en thuis was die jongen het gesprek van de dag.

De vader van een van de meisjes vroeg nog wel waar die jongen precies vandaan kwam, maar daar kon ze geen antwoord op geven. 'Hij ziet er in elk geval goddelijk uit,' zei ze. 'Hij lijkt wel de zoon van een god. Hij is een echte held.' Ze droomde ervan om met zo'n soort man te trouwen, al vond haar vader het eerst wel wat boven hun stand.

Bij die droom bleef het niet. Het werd alleen maar erger: veel van die mooie jongens vonden de mooiste meisjes en de kinderen die geboren werden, kregen het helemaal hoog in hun bol. Die liepen echt met hun hoofd in de wolken. Gewone mensen vonden ze maar niks. Ze leken wel helden, maar ze maakten meer kapot dan heel.

Ze zeggen dat dát het begin is van de zondvloed. Dat God zo kwaad geworden is dat hij helemaal opnieuw wilde beginnen. ‘Ze leren het ook nooit,’ dacht God. ‘Ze zijn mensen, gewoon van deze aarde. Maar ze willen meer zijn dan zomaar mens. Volgens mij wonen ze liever in de hemel dan hier.’

‘Noach,’ zei God. ‘Luister eens naar me. Ik heb spijt, hoor je me? Spijt dat ik de mensen heb gemaakt. Ik begin helemaal opnieuw, met een schone lei. Jij, jouw vrouw, jouw kinderen, jullie zijn de enige mensen die ik kan vertrouwen.’

Noach keek wat verbaasd op. Hij had God nog nooit zo boos gezien en hij zag wel dat het menens was. God had zijn hele plan al klaar en vouwde een grote bouwtekening open. ‘Het lijkt op een doods-kist,’ zei Noach, ‘daar stap ik niet in, wat wilt u ermee?’

God zei: ‘Noach, het is een ark, een reddingsboot. Ik heb over elk latje nagedacht. Het lijkt wel een doods-kist, maar geloof me: alleen wie in deze kist zit wordt gered.’

‘Een boot?’ vroeg Noach. ‘Hier op het droge?’

‘Ik ga het laten regenen,’ zei God, ‘net zolang tot alles wat leeft is verdronken. Maar met jou en jouw gezin wil ik verder.’

Toen ging Noach aan het werk.

DE ZONDVLOED

De ark was nog maar net klaar of God zei: ‘Ga in de boot, Noach, jij en je hele familie. En ook alle dieren: van alle dieren één paar en van alle dieren die je mag opeten zeven paar.’

Iedereen ging de ark in, mens en dier. Noach vond het maar eng. Hij had tijdens de bouw steeds gezegd: ‘Ik maak een grote doods-kist,’ en nu moest hij er nog in stappen ook. God deed de deur achter hem dicht. Er was geen weg meer terug.

Toen begon het te regenen: veertig dagen en nachten. De aarde werd weer als in het begin: water, water en nog eens water. Behalve dan die boot, die drijvende doods-kist. Daarin zat de hele schepping.

Toen dacht God aan Noach. Hij liet de regen stoppen en het water liep weg. De ark kwam vast te zitten. Langzaam werd de aarde droog.

Na veertig dagen deed Noach een raam open. Hij liet een raaf uitvliegen. ‘Die scharrelt zijn kostje overal bij elkaar,’ dacht hij. De raaf vloog heen en weer, totdat de aarde droog was geworden.

Daarna nam Noach een duif. Hij zei: 'Waar een duif kan leven, kan ik ook leven. Die hoort een beetje bij de mensen.' Het duurde zeven dagen voor de duif een boomtak vond om op te zitten. Maar na die week kwam de duif terug met een vers olijfblad in haar snavel.

Toen wist Noach genoeg. De heuvels waren weer droog, hij kon weer leven.

Noach stond buiten zijn woonark, toen God zei: 'Noach, wat ik heb gedaan, zal ik nooit weer doen. Het leek wel of de hemel naar beneden kwam, toen het die veertig dagen lang stortte van de regen. Zie je die kleurige boog daar? Die zie je alleen als het regent en als tegelijk de zon schijnt. Die lijkt wel als een stevige boog onder de hemel te staan, vind je niet? Beschouw het maar als een teken van onze afspraak dat ik de aarde nooit meer onder water zal zetten.'

Noach was blij met die afspraak. Hij ging het nieuwe land bewerken, net als Kaïn had gedaan. Maar hij deed ook iets nieuws: hij legde een wijngaard aan. Brood alleen vond hij niet genoeg. Wijn, dat hoorde bij het nieuwe land, zei hij tegen zijn kinderen.

Toen hij oud werd, vroegen zijn kleinkinderen en hun kinderen vaak over de tijd voor de vloed: 'Opa, vertel nog eens hoe het vroeger was, vóór de vloed. U bent de enige die dat nog weet.' En dan vertelde hij over God die er spijt van had gekregen dat hij de mensen had gemaakt. Maar ook spijt had gekregen dat hij van de aarde verdrongen land had gemaakt. En hij wees op zijn kleinkinderen en zei: 'Bij mensen die met hun hoofd in de wolken liepen, daar is het begonnen. Blijf maar gewoon met twee benen op de grond, hier op de aarde. Mens-zijn is al moeilijk genoeg.'

IN DE HEMEL WONEN

'Zo moet het worden!' riep de aannemer. Hij had wel een beetje vreemd accent, maar iedereen kon hem goed verstaan. Hij wees op een ontwerp, dat hij in de klei op de grond had getekend. Het stelde een enorme toren voor. Breed van onderen en dan een trap naar een eerste verdieping. Daarna werd de toren wat smaller en kon je op de tweede verdieping komen. En de derde verdieping was helemaal bovenaan. Daar was ook een tempeltje, waar de priesters 's nachts naar de sterren konden kijken. 'Die priesters zitten zowat in de hemel,' zei de aannemer. 'Ze kunnen zo

bij hun god naar binnen stappen en de goden kunnen daar ook naar de aarde toe. Dat plekje noemen we “de deur naar god”.

Iedereen knikte en men ging aan de slag. Ze hadden het goed begrepen. Het is altijd prettig als je aan een half woord genoeg hebt. Klei was er overal en daar maakten ze stenen van, die ze met pek aan elkaar plakten.

‘We worden wereldberoemd door die toren,’ zeiden de mensen tegen elkaar toen duidelijk was hoe hoog het gevaarte wel werd. ‘Onze stad wordt de deur naar de hemel! Niemand doet ons meer wat.’

God dacht: ‘Wat zijn die mensen toch druk bezig. Is dat nu een traptoren of een torentrap, die ze maken? Ik weet het niet. Ik ga eens kijken wat ze doen.’

‘Kijk eens aan,’ zei hij toen hij er rondliep, ‘ze hebben een echte trap voor me neergezet. Dat is handig.’ Maar toen begreep hij waar de mensen mee bezig waren: dat ze wéér niet tevreden waren en dat ze eigenlijk veel liever in de hemel woonden dan op de aarde. Hij werd er verdrietig van en zei bij zichzelf: ‘Ze leren het nooit, dit is nu al de derde keer dat ze doen alsof ze god zijn. Ik haal ze uit elkaar. Zo veel mensen op een kluitje is vragen om problemen.’

En God verwarde de taal van de mensen. Ze begrepen niets meer van elkaar. De aannemer kon roepen wat hij wilde, maar hij kreeg niets meer klaar. Ze stonden hem gewoon glazig aan te kijken, omdat ze niet snapten waar hij het over had. En de stad met die toren, ‘de deur naar god’, bouwden ze nooit meer af. Ze trokken weg, alle kanten op.

Als mensen erlangs kwamen, zeiden ze: ‘Daar ligt die oude stad, weet je nog wel, dat was Babel, “de deur naar god”. Maar je kunt net zo goed “Warmond” zeggen, want God heeft daar hun taal in de war gemaakt. De mensen zijn vandaar alle kanten opgegaan.’

Een van die mensen was Terach. Terach regelde graag alles voor de hele familie. Hij ging met zijn zonen Abram, Nachor en Haran uit Ur in Babylonië helemaal naar het noorden van Syrië. Daar ging het niet zo goed met ze: Haran ging dood. Abram trouwde met Sarai, maar ze kregen geen kinderen.

God zei tegen Abram: ‘Ik moet eens met je praten. Jij lijkt me geschikt.’ ‘Ik?’ vroeg Abram. ‘Ik geschikt? Waarvoor dan? Ik heb niet eens kinderen.’ God zei: ‘Juist daarom, Abram. Jij hebt niet zo veel om over op te scheppen. Jij kunt niet de grote meneer uithangen of een halve god wezen. Mensen als jij zijn er niet zo veel en die zoek ik nou net.’